

ערכים ומידות בנביאים ראשונים – ספר שמואל ב'

בחסדי הי"ת – יצחק עמראני

הרחבה/הערות	המקור פרק ופסוק	המידה/הערך
<p>דוד המלך מתגלה פעם נוספת באצילותו הגבוהה, בקנאותו לכבוד מלך בישראל, משיח ה', ובכך גם לכבוד שמים.</p> <p>גם אופן מיתתו של שאול חשוב הוא, ואף אם ביקש שאול מהנער העמלקי לסייע לו בהמתתו, אסור היה לו לסייע.</p> <p>ענשו של הנער היה מייד, לעיני אנשי דוד, ללמד את כולם כמה צריכים להיות רגישים ונחרצים לכבודו של מלך בישראל.</p>	<p>"וַיֹּאמֶר הַנַּעַר הַמְגִיד לוֹ, נִקְרָא נִקְרִיתִי בְּהַר הַגְּלִבְעָ, וְהִנֵּה שְׂאוּל, נֹשֵׁעַן עַל-חַיִּיתוֹ; וְהִנֵּה הַרְקָב וּבַעֲלֵי הַפְּרָשִׁים, הַדְּבֻקָהוּ. וַיִּפֹּן אַחֲרָיו, וַיִּרְאֵנִי; וַיִּקְרָא אֵלַי, וַאֲמַר הֲנִי. וַיֹּאמֶר לִי, מִי-אַתָּה; וַיֹּאמֶר (וַאֲמַר) אֱלֹהֵי, עַמְלֵקִי אֲנֹכִי. וַיֹּאמֶר אֵלַי, עֲמַד-נָא עָלַי וּמַתְּנֵנִי כִּי אֲחֻזְנִי, הַשֶּׁבֶץ: כִּי-כָל-עוֹד נַפְשִׁי, בִּי. וְאֶעֱמַד עָלָיו, וְאִמְתַּתְּהוּ כִּי יַדְעֵתִי, כִּי לֹא יִחַיֶּה אַחֲרַי נִפְלוֹ; ... וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי, דָּוִד: אֵיךְ, לֹא יָרֵאתִי, לְשַׁלַּח יָדַי, לְשַׁחַת אֶת-מְשִׁיחַ ה'. וַיִּקְרָא דָּוִד, לְאַחַד מֵהַנְּעָרִים, וַיֹּאמֶר, גֹּשׁ פְּגַע-בוֹ; וַיִּפְּקֵהוּ, וַיָּמָת. וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי דָּוִד, דַּמִּיךְ (דָּמַךְ) עַל-רֹאשְׁךָ: כִּי פִיךָ, עָנָה בְּךָ לֵאמֹר, אֲנֹכִי מַתְּתִי, אֶת-מְשִׁיחַ ה' "</p>	<p>ב: ו-י, יד-טז</p> <p>קנאות לכבודו של מלך בישראל</p>
<p>דוד נושא קינה כואבת אך מכובדת על שאול ויהונתן בנו. תחילה מחזק הוא את העם, שחובה עדיין ללמד את בני יהודה קשת לעמוד איתנים מול האויבים, אח"כ פונה הוא לקונן על הנספים. הוא מבקש להזכיר את גבורותיהם במלחמות ישראל שהביאו לישועה והצלה. שניהם היו אהובים ונעימים על העם על היותם מסורים לצאת למלחמות ישראל עד כדי הקרבה אישית. הרי הגלבוץ ספוג בהם דם הגבורים ולכן לא מן הראוי שימשיכו להצמיח כבכל שנה! בנות ישראל יש להן כאב מיוחד על ששאול היה דואג במיוחד לשמח אותן.</p> <p>אהבת דוד ויהונתן היה אהבה גדולה, אף יותר מאהבת נשים, וכאבו האישי של דוד גדול מנשוא.</p>	<p>"וַיֹּאמֶר, לְלַמֵּד בְּנֵי-יְהוּדָה קֶשֶׁת, הִנֵּה כְּתוּבָה, עַל-סֵפֶר הַיִּשְׂרָאֵל. הַצְּבִי, יִשְׂרָאֵל, עַל-בְּמוֹתֶיךָ, חֲלָל: אֵיךְ, נִפְלו גִבּוֹרִים. הָרִי בַּגְּלִבְעָ, אֶל-טַל וְאֶל-מָטָר עֲלֵיכֶם--וּשְׂדֵי תְרוֹמֹת: כִּי שֶׁם נִגְעַל, מִגֹּן גִּבּוֹרִים--מִגֹּן שְׂאוּל, בְּלִי מְשִׁיחַ בְּשָׁמוֹן. מִדָּם חֲלָלִים, מִחֶלֶב גִּבּוֹרִים--קֶשֶׁת יְהוֹנָתָן, לֹא נִשּׁוּג אַחֲוֹר; וְחֶרֶב שְׂאוּל, לֹא תָשׁוּב רִיקָם. שְׂאוּל וַיְהוֹנָתָן, הַנְּאֻהָבִים וְהַנְּעִימִים בְּחַיֵּיהֶם, וּבְמוֹתָם, לֹא נִפְרְדּוּ; מִנְּשָׁרִים קָלוּ, מֵאֲרִיֹת גְּבוֹר. בְּנוֹת, יִשְׂרָאֵל--אֶל-שְׂאוּל, בְּכִינָה; ... צַר-לִי עָלֶיךָ, אַחִי יְהוֹנָתָן--נַעַמְתָּ לִי, מְאֹד; וְנִפְלְאתָה אֶהְבֵּתְךָ לִי, מֵאַהְבַּת נָשִׁים."</p>	<p>א: יז-כז</p> <p>קינת דוד על שאול ויהונתן:</p> <p>- חיזוק לב העם - גבורתם - כבודם - קדושת מקומם - אהובי העם - בכיין של בנות ישראל - אהבת דוד ליהונתן</p>

הרחבה/הערות	המקור פרק ופסוק	המידה/הערך
<p>למרות השתייכותם של אנשי יבש גלעד לשאול, הכיר להם דוד טובה על החסד שגמלו עם שאול ובניו, בקברם אותם מתוך מסירות נפש (נראה, שחטפו את גופותיהם, תחת עיניהם של הפלשתים)</p>	<p>"וַיִּשְׁלַח דָּוִד מַלְאָכִים, אֶל-אֲנָשֵׁי גֵיֵשׁ גִּלְעָד; וַיֹּאמְרוּ אֲלֵיהֶם, בְּרָכִים אַתֶּם לַה', אֲשֶׁר עָשִׂיתֶם הַחֲסָד הַזֶּה עִם-אֲדֹנֵיכֶם עִם-שָׂאוֹל, וַתִּקְבְּרוּ אֹתוֹ. וְעַתָּה, יַעַשׂ-יְהוָה עִמָּכֶם חֲסֵד וְרַחֲמִים; וְגַם אֲנֹכִי, אֶעֱשֶׂה אִתְּכֶם הַטּוֹבָה הַזֹּאת, אֲשֶׁר עָשִׂיתֶם, הַדָּבָר הַזֶּה וְעַתָּה תִּחְזַקְנָה יְדֵיכֶם, וְהָיוּ לְבָנֵי-חַיִל--כִּי-מֵת, אֲדֹנֵיכֶם שָׂאוֹל וְכוּ'</p>	<p>ב-ה-ז אי נקמנות וכבוד למלך ישראל: יחס דוד לאנשי שאול - גילוי התעלות</p>
<p>קשה להבין מה עלה על דעתם של אבנר ויואב, אך העובדה היא ש"שחוק" שיזם אבנר והסכים לו יואב, הביא לשפיכות דמים גדולה, מיותרת, של 24 נערים!!! לצערנו הרב, בהמשך נהיה עדים למקרים נוספים של שפיכות דמים שניתן היה למנועם, או לנסות למנועם, לו היתה הידברות בין הצדדים.</p>	<p>"וַיֹּאמְרוּ אֲבִנָר, אֶל-יוֹאָב, יָקוּמוּ נָא הַנְּעָרִים, וַיִּשְׁחָקוּ לְפָנֵינוּ; וַיֹּאמְרוּ יוֹאָב, יָקוּמוּ. וַיָּקוּמוּ, וַיַּעֲבְרוּ בְּמִסְפָּר--שְׁנַיִם עָשָׂר לְבָנֵימָן, וְלֹאִישׁ בִּשְׁתַּיִם בֶּן-שָׂאוֹל, וּשְׁנַיִם עָשָׂר, מֵעַבְדֵי דָוִד. וַיַּחֲזְקוּ אִישׁ בְּרֹאשׁ רֵעֵהוּ, וַחֲרַבּוּ בְּצַד רֵעֵהוּ, וַיִּפְּלוּ, וַיַּחֲדָו; וַיִּקְרָא לְמָקוֹם הַהוּא, חֶלְקֵת הַצָּרִים אֲשֶׁר בְּגִבְעוֹן"</p>	<p>ב: יד-טז שחוק שהביא לשפיכות דמים גדולה</p>
<p>דוד קיבל את הצעת אבנר לקבלת דוד כמלך על כל ישראל וזאת אתו ברית. אבנר הספיק ללכד חלק מהעם סביב מלכות דוד, אך באמצע פעילותו נרצח על ידי יואב ואבישי כנקמה על שרצח את אחיהם עשהאל. דוד קיים לוויה גדולה ומכובדת לאבנר בה גם קונן עליו. הוא וכל ישראל אשר לוו אותו קרעו בגדיהם ובכו. בכך גילה דעתו החיובית על איחוד הממלכות. דוד הודיע לכולם שלא על דעתו נרצח, אלא ע"י "בני צרויה קשים ממני"</p>	<p>"וַיֹּאמְרוּ אֲבִנָר אֶל-דָּוִד אַקִּימָה וְאֵלְכָה וְאֶקְבְּצָה אֶל-אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ אֶת-כָּל-יִשְׂרָאֵל, וַיִּכְרְתוּ אִתְּךָ בְּרִית, וּמִלְכֻתְךָ, בְּכָל אֲשֶׁר-תִּאְוָה נַפְשְׁךָ; וַיִּשְׁלַח דָּוִד אֶת-אֲבִנָר, וַיֵּלֶךְ בְּשָׁלוֹם.... וַיּוֹאָב וְאֲבִישֵׁי אַחִיו, הֲרִגוּ לְאֲבִנָר: עַל אֲשֶׁר הִמִּית אֶת-עֲשָׂהאֵל אַחִיהֶם, בְּגִבְעוֹן--בְּמִלְחָמָה.... וַיִּדְעוּ כָּל-הָעָם וְכָל-יִשְׂרָאֵל, בַּיּוֹם הַהוּא: כִּי לֹא הָיְתָה מִהֶמְלֶכֶךְ, לְהַמִּית אֶת-אֲבִנָר בֶּן-נָר וְכוּ'</p>	<p>ג: יב-לט אהבת שלום בין מחנות</p>

הרחבה/הערות	המקור פרק ופסוק	המידה/הערך	
<p>אהבת האמת והצדק היתה גדולה מאד אצל דוד, במיוחד במה שקשור למשפחת שאול, מפני חילול ה' שיכול להיגרם מכך. כמעשה הנער העמלקי היה מעשה רכב ובענה רוצחי איש בושת. כדי להסיר ספק מלב הסובבים אותו, כינה דוד את איש בשת "צדיק". בתיאור נסיבות הרציחה - "בביתו על משכבו" - לימד שפשעם גדול ביותר</p>	<p>"וַיָּבֹאוּ הַבָּיִת, וְהוּא שָׁכַב עַל-מִטָּתוֹ בַּחֹדֶר מִשְׁכָּבוֹ, וַיִּכְהוּ וַיִּמְתְּהוּ, וַיִּסְּרוּ אֶת-רֵאשׁוֹ; וַיִּקְחוּ אֶת-רֵאשׁוֹ, וַיִּלְכּוּ דָרֶךְ הָעֲרָבָה, כָּל-הַלַּיְלָה. וַיָּבֹאוּ אֶת-רֵאשׁ אִישׁ-בִּשְׁתֵי אֶל-דָּוִד, חֲבֵרוֹן, וַיֹּאמְרוּ אֶל-הַמֶּלֶךְ, הִנֵּה-רֵאשׁ אִישׁ-בִּשְׁתֵי בֶן-שָׂאוֹל אֵיבֶךְ אֲשֶׁר בִּקֵּשׁ אֶת-נַפְשְׁךָ; ... וַיֹּאמֶר לָהֶם: חַי ה', אֲשֶׁר פָּדָה אֶת נַפְשִׁי מִכָּל-צָרָה. כִּי הִמְגִיד לִי לֵאמֹר הִנֵּה מֵת שָׂאוֹל, וְהוּא-הָיָה כַּמְבֹשֵׁר בְּעֵינָיו, וְאַחֲזָה בּוֹ, וְאַהֲרָגְהוּ בְּצַקְלָג אֲשֶׁר לְתַתִּי לוֹ בְּשָׂרָה. אַף כִּי אֲנָשִׁים רָשָׁעִים, הָרְגוּ אֶת אִישׁ צְדִיק בְּבֵיתוֹ עַל מִשְׁכָּבוֹ; וְעַתָּה הֲלוֹא אֲבַקֵּשׁ אֶת דָּמוֹ מִיָּדְכֶם וּבְעַרְתִּי אֶתְכֶם מִן הָאָרֶץ. וַיֵּצֵו דָּוִד אֶת הַנְּעָרִים וַיַּהַרְגוּם... וְאֵת רֵאשׁ אִישׁ בִּשְׁתֵי לָקְחוּ וַיִּקְבְּרוּ בַקָּבֵר אַבְנֵר בְּחֲבֵרוֹן"</p>	ד:ז-יב	<p>עשיית דין צדק - עונש מוות להורגי בן המלך שאול</p>
<p>דוד מיחס את הצלחתו בתפקיד המלוכה לקב"ה "מלך מלכי המלכים". כך יאה לו ולכל מלך בישראל! וכך נאמר בפרשת המלך (דברים, יז:כ): "לְבַלְתִּי רוּם-לָבָבוֹ מֵאַחֵיו, וּלְבַלְתִּי סוּר מִן-הַמְצָנָה יָמִין וּשְׂמֹאל--לְמַעַן יֵאָרִיךְ יָמָיִם עַל-מַמְלַכְתּוֹ הוּא וּבָנָיו, בְּקִרְבַּי יִשְׂרָאֵל"</p>	<p>"וַיִּדַע דָּוִד, כִּי הִכִּינוּ ה' לְמַלְכְּךָ עַל יִשְׂרָאֵל; וְכִי נִשְׂאָ מִמַּלְכְּתוֹ, בְּעֵבֹר עֲמוֹ יִשְׂרָאֵל"</p>	ה:יב	<p>הכרת המלך בכך שה' מצליח דרכו בתפקידו הרם</p>
<p>דוד ממשיך ליחס לקב"ה את נצחונותיו והפעם אף מנציח זאת על ידי קריאת שם למקום בו אירע הדבר</p>	<p>"וַיָּבֹא דָוִד בְּבַעַל פְּרָצִים, וַיִּכֶם שָׁם דָּוִד, וַיֹּאמֶר, פֶּרֶץ ה' אֶת אֵיבֵי לִפְנֵי כְּפָרֶץ מַיִם; עַל-כֵּן קָרָא שָׁם הַמָּקוֹם הַהוּא בְּעַל פְּרָצִים"</p>	ה:כ	<p>הנצחת נצחון ה' על האויבים בקריאת שם חדש למקום</p>
<p>דוד רואה חשיבות גם להנצחת אירוע קשה, אך יש בו קידוש ה'. בדומה לנדב ואביהוא שה' התקדש במ, גם כאן התקדש ה' על ידי עוזה. המשותף לשני הארועים, בין השאר, הוא שאין לאדם להחליט על דעת עצמו לנהוג בקודש כראות עיניו, גם אם כוונתו טובה.</p>	<p>"וַיַּחַר אַף ה' בְּעֵזָה, וַיִּכְהוּ שָׁם הָאֱלֹהִים עַל-הַשָּׁל; וַיָּמָת שָׁם עִם אַרְוֹן הָאֱלֹהִים. וַיַּחַר לְדָוִד, עַל אֲשֶׁר פָּרַץ ה' פֶּרֶץ בְּעֵזָה; וַיִּקְרָא לַמָּקוֹם הַהוּא פֶּרֶץ עֵזָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה"</p>	ו:ז-ח	<p>קידוש ה' על ידי מות עוזה</p>
<p>אסון עוזה עורר יותר את דוד לחשוש מלהביא אליו את ארון ה', מפאת קדושתו של הארון וקנאתו של ה' למי שלא זהיר דיו בענין.</p>	<p>"וַיִּקְרָא דָּוִד אֶת ה', בַּיּוֹם הַהוּא; וַיֹּאמֶר, אֵיךְ יָבֹא אֵלַי אַרְוֹן ה'. וְלֹא אֶבְהַ דָּוִד, לְהַסִּיר אֵלָיו אֶת אַרְוֹן ה' עַל עֵיר דָּוִד; וַיִּטְהַר דָּוִד, בֵּית עֶבֶד אָדָם הַגָּתִי"</p>	ו:ט-י	<p>יראת הרוממות</p>

המידה/הערך	המקור פרק ופסוק	הרחבה/הערות
ברכת ה' למי ששומר על כבודו	ו:יא "וַיֵּשֶׁב אַרְוֹן ה' בֵּית עֶבֶד אָדָם, הִגַּתִּי שְׁלֵשָׁה חֳדָשִׁים; וַיְבָרֶךְ ה' אֶת עֶבֶד אָדָם, וְאֶת-כָּל-בֵּיתוֹ"	בהשגחת ה' קיבל דוד "שיעור" אחר בנושא ארון ה', שמי שירא מפניו ומכבדו כראוי זוכה לברכה. אז מחליט דוד להביאו אליו
ריקוד ושמחה לפני הארון-כבוד הוא ולא ביזוי!	ו:כב "וַיִּקְלְטֵי עוֹד מֵאֵת, וְהִיִּיתֵי שֹׁפֵל בְּעֵינָי; וְעַם הָאֲמֹהוֹת אֲשֶׁר אִמְרָתָ, עִמָּם אֲכַבְדָּהּ."	דוד דוחה את דברי הבקורת של אשתו מיכל. אדרבה, מכריז הוא שכבוד המלך לא נחשב למאום מול כבוד ה', וראוי לנהוג לכבודו בשמחה ובריקוד יותר מן הרגיל.
עונש על ביקורת כלפי המלך	ו:כג "וְלִמְיַכַל בַּת-שָׂאוּל לֹא הָיָה לָהּ, יָלֵד עַד יוֹם מוֹתָהּ."	ניתן לראות גם בהענשת מיכל קידוש ה', להודיע לכל ישראל שדוד צדק בהתנהגותו ובדבריו בענין הריקוד לפני ארון ה'.
קבלת הדין בענווה	פרק ז "וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ, אֵל נָתָן הַנְּבִיא רָאָה נָא אֲנִי יוֹשֵׁב בְּבֵית אֲרָזִים; וְאַרְוֹן הָאֵלֵהִים יוֹשֵׁב בְּתוֹךְ הִירִיעָה... וַיֹּאמֶר נָתָן אֵל הַמֶּלֶךְ כֹּל אֲשֶׁר בִּלְבָבְךָ לַךְ עָשָׂה... כִּי יִמְלֹאוּ יָמֶיךָ, וְשָׁכַבְתָּ אֶת-אֲבֹתֶיךָ, וְהִקִּימְתִי אֶת-זִרְעֶךָ אַחֲרַיְךָ, אֲשֶׁר יֵצֵא מִמֶּעֶיךָ; וְהִכִּינְתִי אֶת-מַמְלַכְתּוֹ. הוּא יִבְנֶה בַּיִת לַשֵּׁמִי; וְכִנְנְתִי אֶת כִּסֵּא מַמְלַכְתּוֹ, עַד עוֹלָם... וַיָּבֵא הַמֶּלֶךְ דָּוִד, וַיֵּשֶׁב לִפְנֵי ה'; וַיֹּאמֶר, מִי אֲנִי ה' אֵלֵהִים וּמִי בֵּיתִי כִּי הִבְאֵתְנִי עַד-הַלֵּם וְכוּי"	דוד המלך מבקש לבנות את בית המקדש, אך הקב"ה מודיעו על ידי נתן הנביא כי בנו יזכה במצווה. הוא לא מבקש לשנות את ההחלטה. אלא אדרבה, הוא מכיר בטובת ה' ומודה על ההבטחה שמלכותו תימשך אצל בנו וזרעו עד עולם. דוד מתבטא בדבריו בענווה רבה, כדרכו לפני ה'.
הכרת הטוב	ט:ו-ז "וַיָּבֵא מִפִּיבֹשֶׁת בֶּן יְהוֹנָתָן בֶּן שָׂאוּל, אֵל דָּוִד, וַיִּפֹּל עַל פָּנָיו, וַיִּשְׁתַּחֲוֶה; וַיֹּאמֶר דָּוִד מִפִּיבֹשֶׁת, וַיֹּאמֶר הִנֵּה עֶבְדְּךָ. וַיֹּאמֶר לוֹ דָּוִד אֵל תִּירָא, כִּי עָשָׂה אֲעֱשֶׂה עִמָּךְ חֶסֶד בְּעִבּוֹר יְהוֹנָתָן אָבִיךָ, וְהִשְׁבֵּתִי לָךְ אֶת-כָּל-שְׂדֵה שָׂאוּל אָבִיךָ; וְאֵתָּה, תֹּאכַל לֶחֶם עַל שְׁלַחְנֵי תַמִּיד."	דוד נוהג במדת החסד כלפי מפיבושט בן יהונתן בן שאול, כהכרת הטוב על אהבת אביו יהונתן לדוד. הוא אינו זוכר את היחס העוין של שאול כלפיו ולא רואה במפיבושט נכד שאול לצורך הענין, אלא מתעלה על עצמו ובוחר לנהוג במדת החסד
רעה תחת טובה!	י:א-ד "וַיְהִי, אַחֲרֵי-כֵן וַיָּקָם מֶלֶךְ בְּנֵי עַמּוֹן; וַיִּמְלֹךְ חֲנוּן בְּנוֹ, תַחְתָּיו. וַיֹּאמֶר דָּוִד אֲעֱשֶׂה חֶסֶד עִם חֲנוּן בֶּן נַחֲשׁ, כַּאֲשֶׁר עָשָׂה אָבִיו עִמָּדִי חֶסֶד, וַיִּשְׁלַח דָּוִד לְנַחְמוֹ בֶּן-עֶבְדֵי, אֶל-אָבִיו; וַיָּבֵאוּ עִבְדֵי דָוִד, אֶרֶץ בְּנֵי עַמּוֹן... וַיִּקַּח חֲנוּן אֶת עִבְדֵי דָוִד, וַיִּגְלַח אֶת חֲצֵי זָקָנָם, וַיִּכְרֹת אֶת מַדּוּיָהֶם בַּחֲצֵי, עַד שְׁתוֹתֵיהֶם; וַיִּשְׁלַחֵם"	כמה כפויי טובה הם הגויים! במקום להתפעל מגדלות הנפש של דוד בחשבו על אביו האיש של חנון בשלחו אליו משלחת מנחמים, נוח היה לחנון להאמין לעבדיו ולא לחשוב טוב על דוד, שהיה ביחסים טובים עם אביו מלך בני עמון
שמירה על כבוד אנשי המשלחת: כבוד הבריות	י:ה "וַיִּגְדּוּ לְדָוִד וַיִּשְׁלַח לְקַרְאֵתָם, כִּי הָיוּ הָאֲנָשִׁים נְכֻלְמִים מְאֹד; וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ שָׁבוּ בִּירוּחוֹ, עַד-יִצְמַח זָקָנְכֶם וְשָׁבְתֶם"	כבוד הבריות גדול הוא ודוד מוצא דרך לשמירה על כבוד אנשי המשלחת, שלא ישבו לביתם לפני התמלא זקנם.

המידה/הערך	המקור פרק ופסוק	הרחבה/הערות
מטרת המלחמה: "בעד עמנו ובעד ערי א'להינו"	י:יב "חֲזַק וְנִתְחַזַּק בְּעַד-עַמֵּנוּ, וּבְעַד עָרֵי אֱלֹהֵינוּ"	נראה שיואב התכוון בדבריו לא רק לעודד את החיילים אלא להגדיר את מטרת המלחמה. איננו יוצאים למלחמה ממניעים אישיים, אלא ממניעים לאומיים: "בְּעַד-עַמֵּנוּ וּבְעַד עָרֵי אֱלֹהֵינוּ"
הנצחון במלחמה על פי רצון ה'	י:יב "...וְהָ, יַעֲשֶׂה הַטּוֹב בְּעֵינָיו"	אף אם אנו יוצאים למלחמה באויבים לכבוד ה', תוצאות המלחמה תלויות ברצונו הטוב של ה'
"ומודה ועוזב ירוחם" (משלי, כח:יג)	יב:יג "וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל נָתָן, חֲטַאתִי לַה'. וַיֹּאמֶר נָתָן אֶל-דָּוִד, גַּם ה' הָעֹבֵר חֲטַאתְךָ לֹא תָמוּת"	דוד מודה מיד על חטאו, ונתן הנביא מכיר בכנות דבריו ומבשר לו מיד כי העביר ה' חטאתו ולא ימות. זוהי גדלותו של דוד שמודה על כשלונו. מכאן ואילך נפגוש התבטאויות של דוד הנמשכות מוידוי זה ושיש בהן צדוק הדין וקבלת הייסורים כעונש על חטאו.
ראוי להתפלל מאד ואף לצום על החולה	יב: טז-יז "וַיִּבְקֹשׁ דָּוִד אֶת הָאֱלֹהִים, בְּעַד הַנֶּעַר; וַיֵּצֵא דָוִד צוּם וּבָא וְלֵן וַיִּשְׁכַּב אַרְצָה. וַיִּקְמוּ זְקֵנֵי בֵיתוֹ עֲלָיו לְהַקִּימוֹ מִן הָאָרֶץ; וְלֹא אָבָה וְלֹא בָרָא אֶתֶם לְחֵם."	דוד מלמדנו אופן התייחסות לחולה. הוא עושה כל שיכול להצילו, מתפלל ואף צם, למרות מעמדו כמלך! הוא מאמין שתפלה וצום מעוררים רחמים לפני הקב"ה על החולה.
אין להצטער על המת יותר מדי!	יב: כב-כג "וַיֹּאמֶר, בְּעוֹד הַיֶּלֶד חַי, צַמְתִּי וְאָבְכָה: כִּי אֶמְרֹתִי מִי יוֹדַע, יַחֲנִנִי (וְחַנְּנִי) ה' וְחַי הַיֶּלֶד. וַעֲתָה מֵת, לָמָּה זֶה אֲנִי צֹם, הַאוֹכֵל לְהִשְׁבֹּי עוֹד: אֲנִי הַלֵּךְ אֵלָיו, וְהוּא לֹא יָשׁוּב אֵלָי."	שיעור נוסף נלמד מהתנהגותו של דוד. לאחר מותו של הילד לא יועיל עוד הצער עליו, לכן שב לאכול ולרחוץ גופו. האמונה בהשארות הנפש מועילה לאבל לחשוב על מצבו של הנפטר עתה, ומביאה לו נחמה לדעת שיש חיים לאחר המוות
מעשה אמנון-מעשה נבלה	יג:יב "וַתֹּאמֶר לוֹ, אַל אָחִי אַל תַּעֲנֵנִי כִּי לֹא יַעֲשֶׂה כֵן בְּיִשְׂרָאֵל: אַל תַּעֲשֶׂה, אֶת הַנְּבִלָה הַזֹּאת"	הכתוב מגדיר את מעשה אמנון "נבלה". כך מצאנו גם בתורה את הגדרת מעשה דינה כ"נבלה": "כִּי-נְבִלָה עָשָׂה בְּיִשְׂרָאֵל, לְשָׁכַב אֶת-בֵּית-יַעֲקֹב, וְכֵן, לֹא יַעֲשֶׂה". יש דמיון קשה בין נבלת הבהמה למעשה האונס. שניהם טמאים ונתעבים בעיני בני אדם!
"אהבה התלויה בדבר" (אבות, טז)	יג:טו "וַיִּשְׁנֶאֱהָ אֶמְנוֹן שְׁנֵאָה גְדוֹלָה מְאֹד כִּי גְדוֹלָה הַשְׁנֵאָה אֲשֶׁר שְׁנֵאָה, מֵאֲהָבָה אֲשֶׁר אֲהַבָּה"	חז"ל לימדונו ש"אהבה התלויה בדבר - בטל דבר בטלה אהבה", והביאו כדוגמה את אהבת אמנון לתמר, כי לאחר המעשה לא רק שבטלה האהבה, אלא קמה שנאה תחתיה.

הרחבה/הערות	המקור פרק ופסוק	המידה/הערך
יואב מצא דרך חכמה להחזיר את אבשלום ירושלימה ואף למנוע המתתו (לאחר שגרם להמתת אמנון). זוהי דרכו של אהרן הכהן ונצטוונו לדבוק בה.	"וַיֵּדַע, יוֹאָב בֶּן צְרִיָּה: כִּי לֵב הַמֶּלֶךְ עַל אַבְשָׁלוֹם. וַיִּשְׁלַח יוֹאָב תְּקוּעָה, וַיִּסַּח מִשָּׁם אִשָּׁה חֲכָמָה; וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ... וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל יוֹאָב, הֲנֵה נָא עֲשִׂיתִי אֶת הַדְּבָר הַזֶּה; וְלֵךְ הֲשֵׁב אֶת-הַנְּעָר, אֶת אַבְשָׁלוֹם וְכוּ'..."	יד: א-כא
דוד בורח מפני אבשלום וגם מתפלל לסיכול עצת אחיתופל לאבשלום	"וַדָּוִד הֲגִיד לְאֹמֶר, אַחִיתֹּפֶל בְּקִשְׁרִים עִם אַבְשָׁלוֹם; וַיֹּאמֶר דָּוִד, סֶכֶל נָא אֶת-עֲצַת אַחִיתֹּפֶל הִ' "	טו: לא
דוד לא מסתפק בתפלה, אלא שולח את חושי הארכי לאבשלום להיות לו ליועץ, ואכן הצליח ה' בידו להפר עצת אחיתופל	"וְאִם הָעִיר תָּשׁוּב, וְאִמְרַתְּ לְאַבְשָׁלוֹם עֲבֹדֵךְ אֲנִי הַמֶּלֶךְ אֲהִיָּה עֲבָד אֲבִיךָ וְאֲנִי מֵאָז, וְעַתָּה וְאֲנִי עֲבֹדֵךְ; וְהִפְרַתְּהָ לִּי, אֶת עֲצַת אַחִיתֹּפֶל... וַיֹּאמֶר אַבְשָׁלוֹם, וְכָל-אִישׁ יִשְׂרָאֵל, טוֹבָה עֲצַת חוּשֵׁי הָאֲרָכִי, מֵעֲצַת אַחִיתֹּפֶל"	טו:לד - ז:יד
המקרא מתאר התנהלות אירועים בהשתלשלות טבעית. לעתים הוא מגלה לנו את המהלך הנסתר, הא'להי, לסבר את אזננו. כך בענין עצת אחיתופל וכך מצאנו בספר שופטים (יד:ד): " וְאֲבִיו וְאִמּוֹ לֹא יָדְעוּ כִּי מֵה' הִיא, כִּי תִאֲנַח הוּא מִבְּקֶשׁ מִפְּלִשְׁתִּים", כשמשוון מבקש לשאת אשה פלשתית והוריו מתנגדים. שם מגלה לנו הכתוב כי היה כאן מהלך א'להי, שמטרתו היא להביא את משוון להכות בפלשתים	" וְה' צָנָה, לְהַפֵּר אֶת עֲצַת אַחִיתֹּפֶל הַטּוֹבָה, לְבַעֲבוֹר הָבִיֵא ה' אֶל-אַבְשָׁלוֹם, אֶת הַרְעָה."	ז:יד
דוד מזהיר בצווי את אנשיו כולם מלפגוע באבשלום ואף לנהוג בו במתינות, אך דבריו לא התקיימו ויואב מעיז ופוגע בו, ואף מוכיח את מי שלא עשה זאת לפניו!	"וַיֵּצֵא הַמֶּלֶךְ אֶת יוֹאָב וְאֶת אֲבִישׁוּ וְאֶת אֶתִּי, לֵאמֹר, לֹאט לִי, לְנַעַר לְאַבְשָׁלוֹם; וְכָל הָעָם שָׁמְעוּ, בְּצִוֹת הַמֶּלֶךְ אֶת כָּל הַשָּׂרִים עַל דְּבַר אַבְשָׁלוֹם."	יח:ה
דוד מתאבל על מות אבשלום בנו. הדבר גורם לצער גדול בכל העם ושמחת הנצחון הפכה לתחושת תבוסה. דוד הפגין התנגדותו להמתת אבשלום גם בכך שהעביר את יואב מתפקידו כשר הצבא.	"וַיִּרְגַּז הַמֶּלֶךְ, וַיַּעַל עַל עֲלִית הַשָּׁעַר וַיִּבֶד; וְכֹה אָמַר בְּלִבְתּוֹ, בְּנֵי אַבְשָׁלוֹם בְּנֵי בְנֵי אַבְשָׁלוֹם, מִי-יִתֵּן מוֹתִי אֲנִי תַחְתֶּיךָ, אַבְשָׁלוֹם בְּנֵי בְנֵי... וְלַעֲמֶשָׂא, תִּמְרוּ, הֲלוֹא עֲצָמִי וּבָשָׂרִי, אֲתָה; כֹּה יַעֲשֶׂה לִּי אֱלֹהִים, וְכֹה יוֹסִיף, אִם-לֹא שַׁר-צָבָא תַחֲזֶיךָ לְפָנַי כָּל הַיָּמִים, תַּחַת יוֹאָב."	יט: א-ה, יד

הרחבה/הערות	המקור פרק ופסוק	המידה/הערך
<p>דוד לא מעניש את שמעי בן גרא כשקילל אותו ואף נשבע לו על כך, ויותר מכך, הוא אף נזף באבישי בן צרויה על פנייתו למלך להעניש את שמעי. דוד מגלה כאן מידה של ענוות יתר, למחול על כבודו של מלך!</p>	<p>"וַיַּעַן אַבְיָשִׁי בֶן-צְרוּיָה וַיֹּאמֶר, הִתַּחַת זֹאת, לֹא יוֹמַת שְׁמַעִי: כִּי קָלַל אֶת מֹשִׁיחַ ה'. וַיֹּאמֶר דָּוִד, מִה-לִּי וְלָכֶם בְּנֵי צְרוּיָה כִּי תִהְיוּ לִי הַיּוֹם, לְשֹׁטָן; הַיּוֹם, יוֹמַת אִישׁ בְּיִשְׂרָאֵל כִּי הֲלוֹא יִדְעֵתִי, כִּי הַיּוֹם אָנִי-מֶלֶךְ עַל יִשְׂרָאֵל. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל שְׁמַעִי לֹא תָמוּת; וַיִּשָּׁבַע לוֹ הַמֶּלֶךְ"</p>	<p>ענוות יתר יט: כב-כד</p>
<p>דוד מבקש לגמול טובה לברזילי הגלעדי על שכלכל אותו בשהותו בעבר הירדן, הוא מזמינו אל ביתו בירושלים</p>	<p>"וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל בְּרִזְלִי: אֲתָה עֲבַר אֵתִי, וְכָלְכַלְתִּי אֶתְךָ עַמְדֵי בִירוּשָׁלַם.</p>	<p>הכרת הטוב יט: לד</p>
<p>יואב לא משלים עם הסרתו מתפקיד שר הצבא. הוא פוגש את עמשא במרדף אחר שבע בן בכרי ומכהו למוות.</p>	<p>וַיֹּאמֶר יוֹאָב לַעֲמֶשָׂא, הַשְׁלוּם אִתָּה אָחִי; וַתַּחֲזֵ וְדַמְיוֹן יוֹאָב, בְּזָקֶן עֲמֶשָׂא לַנֶּשֶׁק לוֹ. וַעֲמֶשָׂא לֹא נִשְׁמַר בַּחֲרָב אֲשֶׁר בְּיַד יוֹאָב, וַיַּכְהוּ בָּהּ אֶל הַחֹמֶשׁ וַיִּשְׁפֹּךְ מַעֵיו אַרְצָה וְלֹא שָׁנָה לוֹ וַיָּמָת; וַיּוֹאָב וְאַבְיָשִׁי אָחִיו רָדְף אַחֲרָיו שְׁבַע בָּן בְּכָרִי"</p>	<p>"קשה כשאל קנאה" (שה"ש, ח:ו)</p> <p>כ: ט-י</p>
<p>הכתוב מביא כאן בפירוט סיפורה של אשה חכמה שהצילה עיר שלמה. מקומו של הפרט בתוך הכלל חשוב מאד. בדרך כלל עסוק הכתוב בהתנהלות הכלל או של פרטים בתוך הכלל שיש להם תפקיד משמעותי. כאן מופיע סיפור חריג דוקא של פרט המראה שיוזמה פרטית עשויה לעתים לתרום תרומה גדולה, עד להצלת עיר שלמה.</p>	<p>וַתִּקְרָא אִשָּׁה חַכְמָה, מִן הָעִיר; שָׁמְעוּ שְׁמַעוּ, אָמְרוּ נָא אֵל יוֹאָב, קָרֵב עַד הַנָּה, וְאַדְבְּרָה אֵלָיךְ... אֲנִכִּי שְׁלָמִי אֲמוּנִי יִשְׂרָאֵל; אֲתָה מִבְּקֶשׁ לְהַמִּית עִיר וְאָם בְּיִשְׂרָאֵל לְמָה תִּבְלַע נַחֲלַת ה'... וַתְּבוֹא הָאִשָּׁה אֶל כָּל הָעָם בַּחֲכָמָתָהּ, וַיַּכְרֵתוּ אֶת רֹאשׁ שְׁבַע בָּן בְּכָרִי וַיִּשְׁלְכוּ אֶל יוֹאָב, וַיִּתְקַע בַּשֶּׁפָּר, וַיִּפְצוּ מֵעַל-הָעִיר אִישׁ לְאֶהָלָיו; וַיּוֹאָב שָׁב יְרוּשָׁלַם, אֶל-הַמֶּלֶךְ."</p>	<p>תושיה של יחיד(ה) יכולה להציל עיר שלמה!</p> <p>כ: טז-כב</p>
<p>שאלו בקש לקנא לה' ולכן המית את הגבעונים. ה' הביא על הארץ רעב על עברה זו, שהרי היה בה הפרת הברית שכרת יהושע עם הגבעונים. לכן היה על דוד לקדש את ה' ולהיענות לדרישתם להמית 7 מבני שאול ובכך להסיר את חילול ה' מעל ישראל. אחריותו של דוד כמלך לא אפשרה לו להתחמק מדרישתם, כי עונש הרעב בא גם על עוון זה. בכך הסיר חרפה מעל ישראל</p>	<p>"וַיֹּאמֶר ה', אֶל-שָׂאוּל וְאֶל בֵּית הַדָּמִים, עַל אֲשֶׁר הַמִּית, אֶת הַגְּבַעֲנִים. וַיִּקְרָא הַמֶּלֶךְ לַגְּבַעֲנִים, וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם: וְהַגְּבַעֲנִים לֹא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֵמָּה, כִּי אִם מִיַּתֵּר הָאֲמֹרִי וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל נִשְׁבְּעוּ לָהֶם וַיִּבְקֶשׁ שָׂאוּל לְהַכָּתֵם בְּקִנְאָתוֹ לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיְהוּדָה... יִתֵּן (יִתֵּן-) לָנוּ שְׁבַעַה אֲנָשִׁים, מִבְּנֵי, וְהוֹקְעֵנוּם לַה', בְּגִבְעַת שָׂאוּל בְּחִיר ה'; וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֲנִי אֲתָן"</p>	<p>קידוש ה' – מסירת בני שאול לגבעונים: כתיקון על הפרת השבועה</p> <p>כא: א-ח</p>

המידה/הערך	המקור פרק ופסוק	הרחבה/הערות
שמירה על כבוד המת (מעשה חסד שנעשה במסירות נדירה!)	כא:י וַתִּקַּח רָצְפָה בֵּת-אֵיָה אֶת-הַשֶּׁקַּת וַתִּטְהַר לָהּ אֶל-הַצֹּרֵר, מִתַּחֲלַת קִצְרִי, עַד נִתְּן-מִים עֲלֵיהֶם, מִן הַשָּׁמַיִם; וְלֹא-נִתְּנָה עֹף הַשָּׁמַיִם לָנוּחַ עֲלֵיהֶם, יוֹמָם, וְאֶת-חַיֵּת הַשָּׂדֶה, לְיִלְהָה׃	רצפה בת איה גמלה חסד של אמת עם המתים, חסד בקנה מדה נדיר ביותר! היא השגיחה עליהם במשך כחמשה חודשים מפני עופות וחיות טרף, כשהתייצבה לשמור עליהם יום וילילה!
אבחנה ביחס בין סוגי הרודפים את האדם	כב:א וַיִּדְבַּר דָּוִד לַה', אֶת דְּבָרָיו הַשִּׁירָה הַזֹּאת, בְּיוֹם הַצִּיל ה' אֹתוֹ מִכַּף כָּל-אֹיְבָיו, וּמִכַּף שָׂאוֹל׃	דוד מבחין בין סוגי הרודפים אותו. אין הוא מכליל את שאול המלך בכלל "אויביו", כי רדיפתו אותו היתה מסוג אחר (אולי מפני שהכיר ברוח רעה ששלטה בשאול)
בעת צרה – פניה לה' מביאה ישועה	כב:ז "בְּצָר-לִי אֶקְרָא ה', וְאֶל-אֵיְלֹהֵי מְהִיכְלוֹ קוֹלִי, וְשִׁנְעֵתִי בְּאֲזַנָּיו׃"	צרות רבות סבבו את דוד. הוא זוקף את הצלתו בזכות קריאתו לה' בכל פעם ואז: "וַיִּשְׁמַע מְהִיכְלוֹ קוֹלִי, וְשִׁנְעֵתִי בְּאֲזַנָּיו"
"גומל לאיש חסיד כמפעלו" (מתוך הפיוט "יגדל")	כב:כא-כה יִגְמְלֵנִי ה', כְּצַדִּיקְתִּי. כְּבָר יְדִי, יִשִּׁיב לִי. כִּי שְׁמֵרְתִּי, דְּרָכֵי ה' וְלֹא רָשַׁעְתִּי, מֵאֵילָהִי. כִּי כָל-מִשְׁפָּטוֹ, לִנְגְדִי; וְחֻקֹּתָיו, לֹא-אָסוּר מִמְּנָה. וְנֶאֱהִיָּה תָמִים, לוֹ. וְאֶשְׁתַּמְרָה, מֵעוֹנֵי. וְיָשֵׁב ה' לִי, כְּצַדִּיקְתִּי. כְּבָרִי, לִנְגַד עֵינָיו׃	דוד מכריז על נאמנות ה' לגמול טובה וחסד למי שנאמן לו. אמנם ערך זה מתואר כאן בגוף ראשון: דוד מספר על עצמו. במטרה לחזק את אמונתנו בשכר ועונש, הוא חורג מהראוי לאישיותו ומעמדו (שלא לשבח את עצמו).
"ה' איש מלחמה" (מתוך "שירת היים")	כב:ל-לז "כִּי בָּכָה, אַרְוֹץ גְּדוֹד בְּאֵילָהִי, אֲדַלַּג-שׁוֹר. הָאֵיל, תָּמִים דְּרָכּוֹ; אִמְרַת ה', צְרוּפָה. מִגֵּן הוּא, לְכָל הַחַסִּים בּוֹ וְכוּי׃"	דוד מיחס תמיד את נצחונותיו לה' וגם מנציח זאת בשירתו
מקור העוז לכילוי האויבים	כב:מ-מא "וַתִּזְרְנֵי חֵיל, לְמַלְחָמָה; תִּכְרִיעַ קָמִי, תַּחְתָּנִי. וְאֵיְבִי, תַּתְּהָ לִי עֶרְף; מִשְׁנָאִי, וְאַצְמִיתֶם׃"	בראות דוד את יד ה' הגוברת על אויביו, קיבל גם את המסר והעוז לא לשוב מהקרב עד כלות האויבים, ואף לבצע בהם השמדה גמורה: "אמחצם", "אצמיתם", "אשחקם", "אדיקם", "ארקעם".
הימנעות מהנאה שמקורה מפוקפק	כג:יז "וַיֹּאמֶר חֲלִילָה לִי ה' מַעֲשֵׂתַי זֹאת, הַדָּם הָאֵנָשִׁים הַהֵלְכִים בְּנַפְשׁוֹתֶם, וְלֹא אָבָה, לִשְׁתוֹתֶם...׃"	דוד צמא למים, אך כשהציעו לו מים שמקורם "לא חלק" סרב לשתות מהם, למרות שהדבר לא היה כרוך בסיכון חיים
העמדה בנסיון	כד:א "וַיִּסָּף אֶף-ה' לַחֲרוֹת בְּיִשְׂרָאֵל; וַיִּסַּת אֶת-דָּוִד בָּהֶם לֵאמֹר, לֵךְ מִנָּה אֶת-יִשְׂרָאֵל וְאֶת-יְהוּדָה׃"	הפסוק מכריז ואומר שה' ביקש להסית את דוד למנות את ישראל, לעשות מעשה אסור, אך הבחירה היא ביד דוד אם לעמוד בנסיון ולא למנות, כמו שניסה יואב להניאו או להכשל ולהישמע לרצונו הוא
חרטה מיידית	כד:י "וַיִּנַּח לֵב-דָּוִד אֹתוֹ, אַחֲרֵי-כֵן סָפַר אֶת-הָעָם׃"	לב דוד הכה אותו על שספר את העם, התוודה ובקש מחילת ה' ולא הצטדק
תיקון החטא על ידי מעשה המצוה שעצרה את המגפה בעם	כד:כה "וַיִּבְנוּ שָׁם דָּוִד מִזְבֵּחַ לַה', וַיַּעַל עֹלוֹת וּשְׁלָמִים; וַיִּנְעֹתַר ה' לְאַרְצָהּ, וַתַּעְצַר הַמִּגְפָּה מֵעַל יִשְׂרָאֵל׃"	דוד הבין שחטא, התוודה ובקש גם להסיר את חרון אף ה' מישראל. הוא עשה זאת בקנותו את גורן ארוונה היבוסי, בנה מזבח לה', הקריב עליו קרבנות ואז נעצרה המגפה.